

Bulletin I

1983

JANUSZ KORCZAK STICHTING.

Algemene informatie.

Henryk Goldszmit (1878-1942), vooral bekend geworden onder zijn schrijversnaam JANUSZ KORCZAK, was een Pools-Joodse kinderarts, pedagoog en schrijver van (vooral) kinderboeken. Wat betreft taal, levensstijl en maatschappelijke positie hebben zowel Korczak als het advocatengezin waarin hij geboren werd, zich Pools gevoeld, zonder echter de verbondenheid met de joodse traditie en gemeenschap te verliezen.

Zijn bekendheid en zijn plaats onder de allergrootste figuren van de Europese pedagogiek dankt Korczak vooral aan vier dingen:

- Zijn opzet en bezielende leiding van het joodse weeshuis in de Krochmalnastraat in Warschau, van de oprichting in 1912 tot 1942.
- Zijn originele en voor die tijd revolutionaire ideeën over kind en opvoeding, met als kern : respect voor het kind als mondig en gelijkwaardig wezen.
- Zijn beroemde kinderboeken, in het bijzonder de twee delen van Koning Matthijsje.
- Zijn tot het uiterste toe volgehouden zorg voor de kinderen van het weeshuis in het ghetto van Warschau en zijn gang met hen naar de gaskamers van Treblinka.

Een paar belangrijke momenten uit Korczak's levensloop:

+ 1893 Vader enkele malen tijdelijk, spoedig blijvend, opgenomen in psychiatrische inrichting ; vader overlijdt enkele jaren later. Verarming gezin en druk van grote verantwoordelijkheid op zoon.

1898-1904 K. studeerde medicijnen in Warschau. Tegelijkertijd actief als schrijver en doet sociaal werk in armste wijken van Warschau.

1904-1912 Verbonden aan het kinderziekenhuis in Warschau.

1907/1908 Specialiseerde zich tot kinderarts in Berlijn en Parijs.

1912 Neemt leiding van nieuwe joodse weeshuis voor jongens en meisjes in Warschau op zich en gaat daarin - tot het eind van zijn leven - ook wonen.

1914-1918 Officier van gezondheid in Russische leger. Schrijft in die tijd: "Hoe hou je van een kind". (Warschau was toen deel v. Rusland)

Jaren '20 Verder opbouwwerk in weeshuis, gewaardeerd schrijver, spreker en docent .

1923 "Krol Macius Pierwszy" (Koning Matthijsje I).

1926 Sticht befaamd geworden kinderkrant "Kleine Revue". Verschijnt tot 1939.

Jaren '30 Schaduwen van politieke en economische crisis in Polen en m.n. van toegenomen antisemitisme. Regering verbiedt zijn populaire radiopraatjes over opvoeding.

1934/ K. Korczak bezoekt twee maal Palestina. Zijn reserves maken

1936 spoedig plaats voor enthousiasme over Zionisme en Kibbutz-leven. Sindsdien heeft de gedachte zich definitief daar te vestigen, hem niet meer losgelaten. Duitse overval op Polen verhindert dat.

1941 Weeshuis verplaatst naar ghetto. De zorg voor het weeshuis en de kinderen vraagt het uiterste van Korczak's krachten.

5 augustus 1942 :

Samen met kinderen en medewerkers wordt Korczak via de beruchte "Umschlagplatz" weggevoerd naar het vernietigingskamp Treblinka en spoedig daarna met hen omgebracht.

Een hem eerder geboden gelegenheid om aan het ghetto en dit einde te ontkomen, had Korczak van de hand gewezen.

Janusz Korczak Stichting in Nederland.

Op 1 oktober 1982 is in Nederland de Janusz Korczak Stichting opgericht. Doel daarbij was vooral het wekken van belangstelling in Nederland voor deze pedagoog, door het bekend en toegankelijk maken van zijn werk. De initiatiefnemers beogen daarmee niet in de eerste plaats de verering van een beroemd man, maar veel meer het recht doen aan de baanbrekende en de nog steeds actuele ideeën van deze opvoeder.

Als bestuursleden treden op:

- a. Drs. C.Waaldijk, docent psychologie, wonende te Driebergen
Tel 03438-14110, als voorzitter,
- b. de heer Philip E.Veerman, maatschappelijk werker en student orthopedagogiek, wonende te Amsterdam
tel. 020- 734140, als secretaris,
- c. de heer L.Maijer, directeur ener Vennootschap, wonende te Amsterdam, tel 020-441053, als penningmeester,
- d. mevr. F.Hersch-van der Stoel, staffunktionaris jeugdbibliotheekwerk, wonende te Amsterdam, als lid,
- e. mevr. M.van der Meulen, journaliste, wonende te Baambrugge, als lid,
- f. de heer Drs.C.J.Kleijbergen, directeur van een internaat (de Hertenkamp), wonende te Hollandsche Rading, als lid,
- g. de heer Mr. J.E.M.Polak, advocaat, wonende te Amsterdam, als lid.

Leden van de raad van advies :

- a. Mevr. J.C.E.Belinfante, directeur Joods Historisch Museum te Amsterdam, wonende te Amsterdam,
- b. de heer W.H.Coenen, hoofd bibliotheek- en dokumentatie van het Werkverband Integratie Jeugdwelzijnswerk (W.I.J.N.) te Utrecht, wonende te Maarssen,
- c. Mevr. J.Druk, pedagoge, lid van het curatorium van de Anne Frank Stichting te Amsterdam, wonende te Naarden,
- d. Mevr. Mr.A.B.Gassan, kinderrechtster, wonende te Amstelveen,
- e. Mevr. L.de Groot-Dooge, hoofd dienst boek en jeugd van het Nederlands Bibliotheek en Lector Centrum (N.B.L.C.) te 's-Gravenhage, wonende te Oegstgeest,
- f. Dhr.F.Hoppe, oud-voorzitter van de Nederlandse sectie van de Internationale Organisatie van Kindertehuizen F.I.C.E (Fédération Internationale des Communautés d'Enfants), wonende te 's-Hertogenbosch,
- g. de heer Drs.B.Kruithof, historicus, werkzaam bij de vakgroep Algemene Opvoedkunde (Historische Opvoedkunde) van het Pedagogisch-Didactisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam, wonende te IJpendam,
- h. de heer H.van Reenen, voorlichter bij de Stichting voor het Kind te Amsterdam, wonende te Haarlem.

Internationale Korczak Vereniging en zusterorganisaties.

Er bestaat een internationale vereniging, met zetel in Warschau. Deze vereniging is een federatie van nationale Korczak organisaties. Onze stichting is sinds 23 april 1983 als lid toegelaten.

Belangrijkste taken van deze internationale vereniging zijn:
- Organiseren internationale studiebijeenkomsten. (waarvan de neerslag inmiddels in enkele bundels is uitgegeven).

- Uitgave internationale bulletin.

- Beheer Korczak archief in Warschau.

- Bevorderen contact en uitwisseling tussen organisaties.

Adres: Janusz Korczak International Society

ul. Sniadeckich 17

00-654 Warszawa

tel. 29 52 09

Voorzitter : Jerzy Kubersky.

Zusterorganisaties:

The Janusz Korczak Association in Israel.

Secretariaat: Kibbutz Lohamei Haghetat

D.N. Asherat 25220

Israel

Algemeen secretaris: Benjamin Anolik.

Deze kibbutz, waar ook een omvangrijk archief met o.a. veel brieven van Korczak, en een permanente expositie over werk en leven van K. aanwezig zijn, ligt in Noord Israel, enkele kilometers ten zuiden van Nahariya.

Sinds haar oprichting heeft de Nederlandse Korczak Stichting vooral contact gehad met de erg actieve Duitse, Belgische en Franse zusterorganisaties.

Een paar titels voor wie zich verder over Korczak en zijn werk wil oriënteren.

Van Korczak's werk is tot nog toe in het Nederlands vertaald:

- Koning Matthijsje de Eerste.
van Goor jeugdboeken . 1981.
- Alleen met God. Gebeden van een mens die niet bidt.
Ten Have . 1982.

Aangekondigd zijn :

- Deel II van Koning Matthijsje ("Koning Matthijsje op een eenzaam eiland")
van Goor jeugdboeken.
- Drie delen met belangrijkste pedagogische geschriften.
Zijn Ghetto dagboek.
Bijleveld Uitgeverij, Utrecht.

Voor nadere kennismaking zijn vooral van belang de in het Duits verschenen delen:

- Wie man ein Kind lieben soll.
Vandenhoeck u. Ruprecht. Göttingen 1974.
- Das Recht des Kindes auf Achtung.
Vandenhoeck u. Ruprecht. Göttingen 1973.

Over Korczak:

In het Nederlands:

- * - Philip Veerman : Het weeshuis van Korczak.
Maandblad Sjou. Utrecht 1983 no 1,2.
- * - Kees Waaldijk : Leven met kinderen. Janusz Korczak 1878-1942.
Maandblad Jeugd en Samenleving. Utrecht. Januari 1983.
- * - Tadeusz Zychiewicz : Janusz Korczak, een ongewone dokter.
N.R.C. Handelsblad. 27-5-1978 en 3-6-1978.
- * - Marjo v.d. Meulen : Janusz Korczak, een onbekende Pool.
Het Parool. 1-7-1982, en ook uit dit nummer van Het Parool :
- * - Philip Veerman : Koning Matthijsje nog steeds actueel.

Deze met * aangegeven artikelen kunnen onder gelijktijdige overmaking van f 17,50 bij de Korczak Stichting besteld worden.

Zie bijgaand bestelformulier.

In het Duits :

- Prof. Erich Dauzenroth: Ein Leben für Kinder. Janusz Korczak Leben und Werk.
Gütersloh. 1981.

Aangekondigd bij Boom, Meppel:

- René Görtzen : Weg met de opvoeding,
Met een keuze uit het werk van Janusz Korczak; E von Braunmühl
en Alice Miller.

Belangrijkste activiteiten van onze stichting en verdere plannen.

A. Het initiatief tot publicaties.

Zie onze lijst van artikelen op het bestelformulier.

B. Ook bij de omroepen is de belangstelling voor Korczak gewekt.

Tot nog toe heeft dat geresulteerd in twee uitzendingen;

- V.P.R.O. , 8 april 1983.

In het radioprogramma "Voor je eigen bestwil, kinderen, onderwijs, opvoeding en gezondheidszorg " interviewde Kiki Amsberg, Ph.Veerman en Kees Waaldijk (secretaris en voorzitter van onze nederlandse Stichting).

- IKON 27 mei 1983. Israëlische T.V. documentaire van Bela Baram - Lothan over Korczak.

C. Er zijn contacten geweest met enkele (deels amateur-) toneelgroepen, die een opvoering van het befaamde toneelstuk van Erwin Sylvanus "Korczak en de kinderen" voorbereiden of gerealiseerd hebben ;

- Rederijkerskamer "Moyses' Bosch" in 's Hertogenbosch , die onder regie van Leo Derijks, najaar 1983 een opvoering hoopt te realiseren.

- Een amateurgroep in Harderwijk, die reeds enkele jaren op 4 mei ter gelegenheid van de dodenherdenking dit stuk opvoert.

- Een toneelgroep in Amsterdam onder regie van Arend Hauer.

Deze groep is in principe bereid zijn opvoering voor scholen of andere groepen te herhalen.

Contact kan opgenomen worden met :

Walter Roozendaal, tel. 072- 619011 .

D.

Reeds spoedig na de oprichting van onze stichting is n.a.l.v. een bezoek van één van de bestuursleden aan de permanente expositie in Israël, het plan opgevat een reizende tentoonstelling over leven en werk van Korczak, op te zetten. De gedachte daarachter is, dat zo een tentoonstelling, gecombineerd met bijv. voordrachten, films, studieweken in scholen, culturele centra e.d. , een goede vorm kan zijn om in bredere kring belangstelling voor Korczak te wekken.

Technisch zijn we vrij ver gevorderd, mede door de medewerking van het Joods Historisch Museum. Hoe snel we deze tentoonstelling kunnen realiseren is slechts afhankelijk van financiële bijdragen !

Instellingen die in principe belangstelling hebben voor het t.z.t. ergens opstellen van deze tentoonstelling, worden verzocht dat reeds nu aan de stichting te laten weten.

E. Al direkt bij de oprichting van onze stichting is het plan ontstaan om ergens in Nederland een zo volledig mogelijke verzameling van boeken en andere publikaties van en over Janusz Korczak aan te leggen. Deze verzameling is vooral bedoeld als hulpmiddel voor allen, die zich wat grondiger in een bepaald aspekt van Korczak willen verdiepen. De behoefte aan een dergelijke verzameling leek het bestuur des te groter, omdat het werk van en over Korczak maar voor een klein deel via bibliotheken en boekhandel te verkrijgen is.

Het bestuur heeft met grote waardering kennis genomen van de bereidheid van het Prins Bernhardfonds om tot een bedrag van f 2.500,-- de opbouw van een dergelijke verzameling mogelijk te maken.

Als plaats van vestiging van deze boekenverzameling is bereid gevonden :
Het Nederlands Bibliotheek en Lektuur Centrum

Dienst Boek en Jeugd
Taco Scheltemastraat 5
Den Haag
Postbus 93054
Telefoon 070-264351

Contactpersonen zijn de medewerkers

Mevr. L.de Groot

Mevr. A. Roelsma

Mevr. R.v.d. Sande.

Onze verwachting is dat vanaf september 1983 een aantal van de belangrijkste geschriften aanwezig zullen zijn.

Ter vermijding van misverstanden : deze verzameling is niet bedoeld als uitleenbibliotheek. Wel is er gelegenheid ter plaatse boeken, artikelen en videomateriaal te bestuderen.

F. Daarnaast heeft het bestuur besloten te gaan werken aan de opbouw van een "vertaald archief" met o.a.:

- Belangrijke artikelen van Korczak, die niet in het Duits of Engels beschikbaar zijn:

- Een keuze uit Korczak's brieven, o.a. de belangrijkste brieven aan zijn Israëlische vriend Joseph Arnon;

- Belangrijke autobiografische stukken, die tot nog toe alleen in Poolse of Herbreeuwse uitgaven van zijn verzamelde werken te vinden zijn ;

- Kleinere , nog niet vertaalde, kinderverhalen;

- Een beperkte keuze uit de belangrijkste publikaties over Korczak, o.m. van zijn oud-medewerkers Perlis en Newerly;

- Een keuze uit de vele inmiddels in het Pools en Herbreeuws opgetekende persoonlijke herinneringen aan Korczak.

De wetenschappelijke medewerker Pools aan de universiteit van Amsterdam, Mevr. Elsbette Meyknecht, heeft in principe haar medewerking voor het coördineren en superviseren van vertaalwerk uit het Pools, toegezegd.

Voor de financiële basis van deze nog al ambitieuze onderneming zoekt het bestuur contact met fondsen, instellingen of personen, die ons kunnen helpen.

Studiegroepen.

Bij voldoende belangstelling zullen er enkele studiegroepen worden opgezet.

Elke groep zal zelf zijn werkwijze en de frequentie en vorm van bijeenkomen moeten bepalen. Voor elk van de voorgestelde groepen is uit het bestuur een contactpersoon beschikbaar. Voorlopig is aan drie onderwerpen gedacht:

1. Korczak als vernieuwer van de inrichtingsopvoeding.

Contactpersoon: Drs. C.J. Kleijbergen
Karnemelkseweg 6
3739 LB Hollandse Rading
tel.: 02157 - 1737.

2. Korczak als pionier op het gebied van een eigen jeugdpers.

Contactpersoon: Mevr. Marjo v.d. Meulen
Binnenweg 10
1396 KM Baambrugge
tel : 020-5622357 (werk).

3. Korczak en de rechten van het kind.

Contactpersoon: Mr. J. Polak
Fokke Simonszstraat 46
Amsterdam
tel: 020-214321 (werk).

Wie zich als geïnteresseerde voor één van deze groepen opgeeft kan na de zomervakantie een nader bericht verwachten.

Belangstellenden

Belangstellenden houden we op de hoogte van onze activiteiten. In Korczak's werk geïnteresseerden, die uit het Pools of/en Herbreeuws kunnen vertalen, zouden een grote hulp kunnen zijn bij de activiteiten van onze stichting. Wij hopen op reacties van Uw kant.

Geld.

Meer dan we ons aanvankelijk gerealiseerd hebben, blijken ook de bescheiden activiteiten van een kleine stichting geld te kosten. Papier, porti, telefoon, het kopiëren van artikelen, het aankopen van fotomateriaal voor de tentoonstelling, het maken en versturen van dit en latere berichten, zijn allemaal activiteiten, die geld kosten.

Om nog heel wat grotere bedragen zal het gaan bij de in het voorafgaande, genoemde projekten :

- De reizende tentoonstelling (zeer globale en voorlopige schatting f 10.000,--).
- Vertaald archief. (de kosten van vertalen en op beperkte schaal kopiëren, zullen spoedig f 5.000,-- overschrijden).

Tot nog toe hebben we ontvangen:

- Van de Haëlla Stichting te 's-Gravenhage , een schenking van f 2.000,-- voor kosten verbonden met de aanloopfase van onze stichting.
- Van de Levi Lassen Stichting te 's-Gravenhage een bijdrage voor 1983 van f 500,--
- Van het Prins Bernhard Fonds kregen wij bericht dat zij besloten heeft een bijdrage te verlenen groot f 2.500,-- bestemd voor de aanschaf van de belangrijkste werken van en over de Poölse pedagoog-arts-schrijver Janusz Korczak.
- Van een groot aantal sympathisanten en geïnteresseerden kleinere en gelukkig ook grotere bedragen.

We doen hierbij een beroep op alle geïnteresseerden die dit bericht lezen om, als dat voor hen niet te moeilijk is, een financiële bijdrage aan het werk te leveren. f 25,-- lijkt ons een redelijke vergoeding voor administratieve kosten, inclusief deze berichten. We hopen dat ieder voor wie dit bedrag een bezwaar mocht zijn, met minder volstaat of zich zonder bijdrage vrijmoedig als belangstellende opgeeft.

Maar we hopen ook, dat die belangstellenden, die daartoe in staat zijn, één keer of periodiek een grotere bijdrage willen geven. Want alleen op die manier krijgen we de ruimte voor een paar grotere projekten, die de belangstelling voor en de toegankelijkheid van Korczak's werk bevorderen. Vandaar de desbetreffende vraag op het formulier en de ingesloten acceptgirokaart.

Het is de bedoeling van het bestuur om jaarlijks in deze berichten een overzicht van inkomsten en uitgaven van onze stichting te geven.

Conclusie: Wat wij nodig hebben is:

- vrijwilligers voor vertaalwerk
- vrijwilligers voor in voorkomende gevallen administratief werk
- adressen van U bekende geïnteresseerden, die wij dit bericht kunnen sturen
- Geld, dat nodig is voor het functioneren van de Janusz Korczak Stichting.

HELP ONS TE FUNKTIONEREN !